

По инициатива на община Троян, Лесотехническият университет, Сдружение „Троян-Мебел“ и Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост (БКДМП) на 16 юни в с. Чифлик бе проведена Научно-практическата конференция „Проблеми и перспективи на горското стопанство, дървообработващата и мебелната промишленост в България“. Участие взеха инж. Валентин Чамбов – зам.-министър на земеделието, Донка Михайлова – кмет на община Троян, чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – ректор на Лесотехническият университет, инж. Тони Кръстев – директор на Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ, и проф. Васил Живков – председател на Управителния съвет на БКДМП. В обсъждането на проблемите в бранша се включиха директори на горски стопанства, преподаватели от Лесотехническият университет, представители на държавната и общинската администрация, както и на дърводобивни, дървопреработвателни и мебелни предприятия. Програмата на конференцията бе структурирана в 3 панела.

Горите и горската индустрия

Доц. д-р Нено ТРИЧКОВ – заместник-ректор на ЛТУ

Панел 1. „Горите на България“ бе темата на доклада на инж. Тони Кръстев, в който бяха представени актуални данни за състоянието на горите, които понастоящем заемат 38 % от територията на страната и се намират в добро общо здравословно състояние. За последните 100 г. те са увеличили територията си близо два пъти, за 60 г. запасът им е нараснал три пъти (от 243 млн. м³ до 718 млн. м³ през 2020 г., като за последните 20 г. нарастването е с над 30 %). Средната възраст на българските гори е 60 години. Законодателно горите ни са добре защитени, а страната ни предварително е изпълнила почти всички желани параметри на Стратегията на ЕС за горите до 2030 година. Това се отнася както до опазването на „старите (първични) гори, или гори във фаза на старост“, така и до тяхното устойчиво управление като нетен поглъtitел на въглероден двуокис. Същото може да се твърди и за очакваните резултати от Стратегията за биологичното разнообразие и Зелената сделка на ЕС, тъй като у нас предварително, още през 2015 г., са обявени за защита над 111 000 ха държавни и над 15 000 ха общински гори. България е на второ място в ЕС по дял на защитените зони от Европейската

екологична мрежа „Натура 2000“ в горите (57 %), докато дялът за ЕС е 18 %. Към 2020 г. над 75 % от държавните гори в България са сертифицирани по FSC®.

Горите са възобновяем природен ресурс, което е в основата на тяхното устойчиво управление, предполагащо ползване на дървесина в рамките на прираста. Когато те остаряват прекомерно, прирастът им силно намалява и може да бъде възстановен чрез т.нар. нормално разпределение по класове на възраст, т.е. наличие на приблизително равен брой площи горски насаждения в различна възраст или множество разновъзрастни гори. И в двата случая се изисква регулярно прилагане на възобновителни дейности. Поради липсата на достатъчно такива в горите у нас към настоящия момент е налице явен негативен ефект – намаляване на годишния прираст (за първи път от над 60 г.), съответно и загубата на дървесни и недървесни ресурси. Едновременно с този ефект в условията на нестабилен климат се създават множество допълнителни предпоставки за увеличаване на здравословните проблеми на насажденията, предизвикани от пожари, каламитети, сняг, вятър и други, което е логичен резултат от прекомерното натрупване на биомаса в отделните насаждения. В последните години принудителните и санитарните сечи наблизават половината от общия дърводобив, а в някои райони са доминиращи. Естествено поради закъснялата сеч те са източник предимно на нискокачествена (технологична) дървесина, макар

и с голям диаметър. Тази практика води до намаляване на годишния прираст на горите у нас и до нерационална употреба на дървесината, която не може да се използва каскадно.

Панел 2. В доклада на д-р Кирил Ташев – началник-отдел в Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ, „Дървесината – суровината на бъдещето“ бяха застъпени предимствата на дървесината като възобновяем ресурс и средство за намаляване на замърсяването на околната среда. Дървесината е възобновяем природен ресурс, съхранява CO₂, лесна е за употреба, с добър външен вид и качества, а преработката ѝ позволява прилагане на правилата на кръговата икономика и икономиката с нулев отпадък. Зелената сделка на ЕС насърчава използването на дървесина там, където е възможно, заменяйки фосилните ресурси. По този начин дървесината е „резервоар“ (склад) на CO₂ и намалявайки концентрацията му в атмосферата, може да доведе до забавяне на глобалното затопляне на планетата.

Панел 3. Проф. д-р Васил Живков – ръководител на катедра „Интерииор и дизайн на мебели“ във Факултет „Горска промишленост“ на ЛТУ, и доц. д-р Нено Тричков представиха темата „Дървопреработването и производството на мебели – структуроопределящ бранш за Р. България“. Бяха презентирани актуални данни за бранша и някои аспекти на неговото развитие. Горското стопанство като самостоятелен бранш е с малък дял от БВП (около 0.015 %), но заедно с дървообработващата индустрия и производството на мебели в момента надхвърля 3.5 – 4 % и има реална възможност за достигане до 8 %. Този потенциал на горския сектор е известен и ползван в много други страни от ЕС и света, защото е с много голяма добавена стойност. Общо секторът генерира заетост от над 120 000 работни места. Отговорност на държавата и в неин интерес е националната суровина – дървесината, не само да се произвежда интензивно, но и да се преработва в България. Така се поддържа поминък и хиляди работни места в потенциално застрашените от обезлюдяване планински и полупланински региони. Допълнително идва високата добавена стойност и увеличените приходи за бюджета от преки и косвени данъци, когато са налице ясни правила и се прилага т.нар. каскадно потребление на дървесината и създаването на продукти с висока добавена стойност и дълъг жизнен цикъл, което лежи в основата на Стратегията за горите на ЕС до 2030 година.

Участниците в конференцията се обединиха около следните предложения:

- Да бъде направена организация за реализиране на Националната горска инвентаризация (по чл. 17 от Закона за горите) по хармонизирани с ЕС методи, която да даде точна информация за горскодървесния ресурс на страната. Според някои експерти годишният прираст от 14 млн. м³ е занижен. Не е изключено реалните запаси стояща дървесина също да са подценени поне с 10 %.

- Да се търсят възможности за модернизацията и механизацията на дърводобива като най-слабо звено във веригата гора – дървесина – потребление чрез подходящи финансови стимули по механизмите на различните фондове и програми на ЕС. Също така са нужни програми за обучение на оператори за работа в горите. Не на последно място – разширяване на прилагането на дългосрочни до-

говори за дърводобив, които да насърчат предприемачите да инвестират в тази дейност.

- Научнообосновано плавно увеличаване на добива на обла дървесина от горите ни поне на нива, средни за държавите в ЕС, т.е. при съотношение ползване – прираст около 75 %. Съгласно основополагащ документ за горското стопанство у нас „Стратегически план за развитие на горския сектор 2014 – 2023 г.“ такова увеличаване е оправдано поради спецификата на горските ресурси у нас, в които огромна част от насажденията са във фаза на зрялост. Колкото по-развита икономически е една държава, толкова по-високо е нивото на устойчиво ползване на възобновяемия ѝ ресурс, какъвто е гората. У нас това съотношение е под 50 %, т.е. реално се усвояват по-малко от половината от произведената дървесна маса от горите в страната на годишна база. Противно на насажданите популистки твърдения от лица и организации, нямащи реална научна експертиза и производствен опит, нарастването на съотношението ползване – прираст ще доведе до повишаване на годишния прираст на горите, т.е. до по-големи нива на поглъщане на CO₂ в горските територии. Отделно ще е налице по-голямо предлагане на обла дървесина на пазара, съответно нормализиране на цените и запазване на конкурентоспособността на българските фирми от горскопромишления комплекс на международния пазар.

- Необходими са още значителни инвестиции за изграждане и поддържане на подходяща пътна инфраструктура в горските територии. Тя гарантира не само опазването на горите, но е задължително условие за разширяване на практиките на модерен, безопасен и механизирани дърводобив. Всички експерти в горския сектор са единодушни, че ръчният труд в горите няма бъдеще.

- Належачи са някои промени в подзаконовата нормативна база – различните наредби по ЗГ, с цел по-широко използване на модерна дърводобивна техника. Например Наредба № 8 трябва да разреши разстояние между просеките от 25 м за ползване на харвестъри и форвардери.

- Категоризация на дърводобивните и дървопреработвателните дружества на база обективни критерии, която да се прави от независимо представителство на самия бранш, с контрол на държавата. Категоризация на сечищата по сложност на дърводобива, което е задача на ИАГ. Само така може да се гарантира каскадното разпределение и употреба на дървесината.

- Отпадане на всички ограничения за добив, наложени извън Закона за горите и съответните наредби, с цел обективно прилагане на устойчивото управление на горите, в т.ч. отмяна на Заповед 49-398/16.09.2021 г. и на Заповед РД 49-195/21.05.2021 г. на министъра на земеделието, които противоречат на горскостопанската наука и действащата нормативна уредба.

- Разширяване на публичността и предвидимостта в сектора. Това включва запознаване на обществото с дейността в горите и фактите за състоянието им. Популяризиране на дървесината като материал на бъдещето с изключителна важност за кръговата икономика.

Направените изводи, препоръки и предложения от участниците в конференцията ще бъдат представени на законодателната и изпълнителната власт в Република България.